

References

1. Council Directive 2006/112/EC on the common system of value added tax, international document of November 28, 2006 [electronic resource]. - Access: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_490 [in Ukrainian].
2. Pasichnyk V.B.(2015) *Sistema yperedzennya ruzukiv na rehionalnomy rivni z vukorustanniam Edunoho reestry podatkovuh nakladnuh ta systemu avtomatuzovanoho spivstavlennya podatkovuh zobov'язan ta podatkovoho kredyty [The system of risk prevention at the regional level using data from the Unified Register of tax invoices and computer-aided comparison of tax liabilities and tax credit by contractors]* Kyiv: Ukraine DFS Centre retraining and advanced training of cadres DFS, 83s. [in Ukrainian].
3. Dzhygyr Y.(2005) *Vukorustannya dosvidy krain Zahidnoi Evropu y sferi borotbu z manipylaciyamu v sustemi opodatkyvannya dodanoi vartosti [Using the experience of Western Europe in the fight against manipulation system of value added tax]* / Yu.Dzhygyr, K. Maynzyuk // *Journal Parliament*. - Kyiv, - Vyp.5. - S.42- 49 [in Ukrainian].
4. Sotnichenko O.A. (2012) *Neobhidnist reformyvannya PDV v konteksti podatkovoho kodeksy Ykrainu [The need to reform the VAT in the context of the Tax Code of Ukraine]* // *Scientific Bulletin of National STS University of Ukraine (economics, law) [Coll. Science. pr.] // National University of STS of Ukraine*. - Irpen, 2012. - Vol. 1 (56) . - S. 113-120 . [in Ukrainian].
5. Chugunov I (2014). *Nepryame opodatkyvannya v sustemi rehylyavannya economicu [Indirect taxation system of economic regulation]* / I.YA Chugunov, ON Zhukevych // *Economic Journal - XXI*. - № 1-2 (1) ' . - S.61-64. [in Ukrainian].
6. *Indicators of the State Budget of Ukraine for 2004-2014.* [Electronic resource]. - Access: <http://www.minfin.gov.ua/news/bjudzhet/budget-2014>[in Ukrainian].

УДК 339.92

П. Куцаб

здобувач

ДУ "Інститут регіональних досліджень

імені М. І. Долішнього" НАН України, м. Львів

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Розглянуто існуючі теоретичні підходи до розкриття суті поняття «фінансове забезпечення транскордонного співробітництва» та запропоновано авторський підхід до його розуміння. Висвітлено особливості фінансового забезпечення транскордонного співробітництва та запропоновано принципи його реалізації з урахуванням існуючих законодавчих вимог. Висвітлено існуючий досвід фінансового забезпечення транскордонного співробітництва та окреслено перспективні напрями його розвитку.

Ключові слова: фінансове забезпечення, транскордонне співробітництво, єврорегіон, прикордонні території.

Kucab P. KEY FEATURES AND PRINCIPLES OF FINANCIAL SUPPORT CROSS-BORDER COOPERATION

The existing theoretical approaches to disclosure the term "financial support for cross-border cooperation" and proposed architectural approach to its understanding. The specific features of financial provision of cross-border cooperation and proposed principles for its implementation, taking into account existing legal requirements. Deals with existing experience of cross-border financial security cooperation and outlined promising directions of its development.

Key words: financial security, cross-border cooperation, Euroregion, border territory.

В умовах євроінтеграційної спрямованості України актуалізуються питання подальшого розвитку транскордонного співробітництва як на рівні окремих регіонів, так і у загальнонаціональному масштабі з врахуванням існуючого розміщення продуктивних сил та адміністративно-територіального поділу. Це обумовлюється тим, що у контексті сучасного глобального та локального економічного спаду виникає потреба у розробці такої фінансово-економічної політики, яка б забезпечувала стабільні, безпечні і адресні джерела фінансування для відновлення економіки на загальнодержавному й регіональному рівнях та виступала ефективним

інструментом врегулювання спільних проблем прикордонних територій. За таких умов формування теоретичних, методологічних та прикладних засад фінансового забезпечення транскордонного співробітництва набуває особливого значення і є вирішенням важливої наукової проблеми сьогодення.

Проблемні аспекти розвитку міжрегіонального та прикордонного співробітництва послужили сферою наукових досліджень таких вчених, як: З. Варналій, Н. Внукова, О. Гарасюк, М. Долішній, В. Кравців, Н. Мікула, В. Маркович, В. Пила, І. Стороняньська, А. Філіпенко, О. Чмир та інших. Результати їх досліджень є вагомим внеском у поглиблення теорії

та методології розвитку транскордонного співробітництва. У той же час відкритими залишаються питання дослідження основних засад та особливостей фінансового забезпечення розвитку транскордонного співробітництва в контексті його ролі і значення у соціально-економічному розвитку прикордонних територій.

Враховуючи високу мобільність та динамічність потоків капіталів, стратегічну спрямованість регіонів у світовий економічний простір та інноваційно-інвестиційні пріоритети їх розвитку, транскордонне співробітництво повинно передбачати мобілізацію фінансових джерел реалізації даних заходів та їх ефективне використання. Цим обумовлена постановка мети статті – обґрунтування теоретичних та методологічних аспектів й основних засад фінансового забезпечення транскордонного співробітництва з урахуванням існуючих та потенційних потреб розвитку транскордонних регіонів.

На сьогоднішній день, незважаючи на вагомість наукових досліджень в даній галузі, не існує єдиного термінологічного визначення поняття „фінансове забезпечення транскордонного співробітництва”, для розуміння суті якого розглянемо сучасні погляди науковців щодо його розуміння.

Розглядаючи зміст поняття "забезпечення" загалом обґрунтовано вважаємо позицію Р. Дяків, де забезпечення – це сукупність заходів і коштів, створення умов, що сприяють нормальному здійсненню економічного процесу, реалізації запланованих програм, проектів, підтримці стабільного функціонування економічної системи та її об'єктів, усунення порушень нормативних актів [3, с. 610]. Тобто в даному випадку увага концентрується як на ресурсній компоненті, так і на поточних і стратегічних можливостях, спрямованих на досягнення конкретних цілей розвитку.

Щодо визначення поняття "фінансове забезпечення", то на думку Д.С. Олійника це - організація через визначення обсягу фінансових ресурсів, науково обґрунтованого їх прогнозування, створення фінансових резервів і нормативно-правового забезпечення" [7, с. 12], тобто реалізація можливостей крізь призму фінансової складової ресурсного потенціалу.

В контексті поглиблення даного підходу логічною є позиція О. І. Москаль, який використовує термін "механізм фінансового забезпечення", розглядаючи його як сукупність економічних відносин, що виникають з приводу пошуку, залучення і ефективного використання фінансових ресурсів та організаційно-управлінських принципів, методів і форм їх впливу на соціально-економічну життєдіяльність територіальних одиниць та господарських суб'єктів. Фінансове забезпечення реалізується через систему фінансування, що може здійснюватися в трьох формах: самофінансування, кредитування і безповоротне фінансування з бюджету [6, с. 6–7]

Науковий дискус також торкається можливого ототожнення понять «фінансового забезпечення» і «фінансової забезпеченості», яке на думку науковців

не є рівнозначним. Так, фінансове забезпечення – це процес, а фінансова забезпеченість, на думку О. Сукач, характеризується наявними ресурсами та відображає спроможність місцевих органів влади виконати покладені на них завдання відповідно до законодавства, і трактується як збалансованість між потребами регіону та його можливостями [10, с. 450].

З позицій системного підходу фінансове забезпечення розглядають як діяльність, що містить дві складові:

– основна діяльність, що реалізує його призначення і полягає в мобілізації, накопиченні, перетворенні та розподілі фінансових ресурсів на шляху до кінцевого їх споживача з метою досягнення цілей певної організаційної системи (функціональна підсистема);

– управлінська діяльність, що покликана гарантувати належну ефективність та результативність фінансового забезпечення (управлінська підсистема) [4, с. 3,].

Власне фінансовому забезпеченню розвитку транскордонного співробітництва в контексті формування фінансового мегакластера присвячено дослідження таких науковців як Н. М. Внукова, С. М. Рудак та О. В. Слущька, де функцію акумуляції фінансових ресурсів в економіці виконують наступні види фінансових установ – інвестиційні банки, інвестиційні фонди, страхові компанії та недержавні пенсійні фонди, а їх взаємодія з іншими суб'єктами з метою перерозподілу фінансових потоків відбувається на фондових біржах, тобто як базову обрано схему, в якій функцію ядра мегакластера виконує біржа [2, с. 243].

Фінансове забезпечення транскордонного співробітництва необхідно розглядати як процес, який поєднує формування ресурсної бази та механізми використання мобілізованих ресурсів з метою отримання соціально-економічного ефекту учасниками єврорегіону. Система фінансового забезпечення є сукупністю методів та форм фінансування, фінансових важелів впливу на учасників єврорегіонів, джерел надходження коштів для забезпечення життєдіяльності єврорегіону як економічного простору [9].

Отже, на найбільш загальному прояві фінансове забезпечення транскордонного співробітництва обумовлює необхідність координації всієї системи фінансових відносин, що стосується розподілу і використання фінансових ресурсів за умов їх обмеженості на потреби розвитку прикордонних територій, які, на думку Н. Мікули виступають в якості своєрідного "полігону" для випробування та адаптації європейського законодавства, інструментарію підвищення ролі регіонів, адаптації механізмів фінансової підтримки [5, с. 44].

На нашу думку, фінансове забезпечення транскордонного співробітництва — це процес, який передбачає реалізацію системи фінансових відносин щодо мобілізації та ефективного використання наявних, виявлення й залучення потенційних фінансових ресурсів транскордонних суб'єктів регіонального розвитку у системі міжнародних відносин у межах компетенції, визначеної їх

національним законодавством. Це зокрема, територіальні громади, їх представницькі органи, місцеві органи виконавчої влади України та територіальні громади, відповідними органами влади інших держав. Об'єднання їх фінансових можливостей є основою реалізації економічних процесів на відповідній території, запланованих соціальних програм, проектів, підтримки стабільного функціонування інфраструктури та вдосконалення місцевого життєвого середовища. Основою фінансового забезпечення транскордонного співробітництва є фінансові ресурси, які достатньо диверсифіковані.

Згідно чинного законодавства державна фінансова підтримка може надаватися проектам (програмам) транскордонного співробітництва, які мають достатню аргументацію щодо ефективного розв'язання актуальних проблем і були відібрані на конкурсній основі за цілями, пріоритетами, необхідними ресурсами та тривалістю їх реалізації згідно з порядком, що затверджується Кабінетом Міністрів України [1].

Особливості фінансового забезпечення транскордонного співробітництва окреслюються, виходячи із основних принципів державної підтримки розвитку транскордонного співробітництва, до яких, згідно Закону України "Про транскордонне співробітництво" належать: об'єктивність, відкритість та економічна обґрунтованість відбору проектів (програм) транскордонного співробітництва для надання державної підтримки; концентрація фінансових ресурсів на пріоритетних та найбільш обґрунтованих проектах (програмах) з метою досягнення максимального ефекту їх реалізації; забезпечення умов для використання організаційних, фінансових, інституційних можливостей суб'єктів і учасників транскордонного співробітництва України у розробленні та здійсненні заходів щодо реалізації проектів (програм) транскордонного співробітництва; недопущення використання цільової державної підтримки для фінансування поточних потреб соціально-економічного розвитку регіонів [1].

Згідно із Законом України "Про транскордонне співробітництво" (статті 14 "Фінансове забезпечення транскордонного співробітництва") видатки на реалізацію проектів (програм) транскордонного співробітництва здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів на відповідний рік, а також інших джерел, не заборонених законом. Для спільного фінансування проектів (програм) транскордонного співробітництва може використовуватися міжнародна технічна допомога, кредитні ресурси міжнародних фінансових організацій згідно із законодавством України [1].

З урахуванням вищезазначеного, фінансове забезпечення транскордонного співробітництва, на нашу думку, повинно ґрунтуватися на таких принципах:

- цільової спрямованості – спрямування фінансових ресурсів на конкретно визначені проекти і заходи транскордонного співробітництва з базовими цілями та завданнями, визначеними під час створення

єврорегіонів, а також з відповідними регіональними, галузевими, загальнодержавними стратегіями, програмами та пріоритетами;

- комплексності – визначення сукупного впливу мобілізованих фінансових ресурсів на соціально-економічний розвиток прикордонного регіону через оцінку економічних, соціальних, екологічних, фінансово-бюджетних, інфраструктурних, культурно-освітніх показників транскордонного співробітництва;

- концентрації – зосередження фінансових ресурсів на певних територіях, яке встановлюється ієрархічністю пріоритетів відповідно до сформульованих цілей, визначаються вимоги до економічної ефективності їх використання;

- ефективності – визначення соціальної і економічної результативності від мобілізації фінансових ресурсів у розвиток прикордонних територій.

Вагомою є фінансова підтримка єврорегіонів від Європейського Союзу, а також за рахунок фінансування місцевих та Державного бюджету. Достатній обсяг фінансової підтримки програм розвитку прикордонних територій дозволяє оперативнo вирішувати проблеми підвищення життєвого рівня населення прикордонних територій, створення і розбудови транспортної і комунікаційної інфраструктури, охорони навколишнього природного середовища, ліквідації наслідків техногенних катастроф і стихійних лих, співробітництво у сфері економіки, освіти, охорони здоров'я та ін.

Проведені науковцями ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього" НАН України дослідження дозволили констатувати, що в Україні все ще спостерігається незначний вплив єврорегіонів на активізацію транскордонного співробітництва, що зумовлено організаційним аспектом їх формування та розвитку. І досі єврорегіони не стали організаційно-фінансовою платформою координації транскордонного співробітництва [8, с. 9].

З 1990 р. Європейський Союз здійснює фінансову підтримку транскордонного співробітництва шляхом використання ряду ініціатив, програм та проектів, а саме: INTERREG, PHARE CBC, TACIS CBC, PHARE CREDO, CADSES, MEDA, CARDS, LACE, TACIS CBC, MEDA, CARDS, CADSES, LACE.

За сучасних умов необхідно забезпечити якісне оновлення економічної складової механізму регулювання співробітництва шляхом підвищення ефективності реалізації функцій, які покладені на нього: покращення фінансового забезпечення розвитку транскордонного співробітництва, заохочення суб'єктів господарської системи регіону до участі в його організаційних та економічних формах через активізацію економічних та фінансових важелів. Вдосконалення системи фінансового забезпечення транскордонного співробітництва повинно відбуватися шляхом активізації недержавних джерел формування фінансових ресурсів, цільових банківських кредитів на фінансування програм і проектів транскордонного співробітництва на основі основних принципів його здійснення.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України, поглиблення політики

децентралізації та стимулювання регіонального розвитку належить до ключових пріоритетів сьогодення, зокрема Угода про асоціацію між Україною та ЄС створює насамперед умови для впровадження новітніх підходів у регіональній політиці, в тому числі забезпечення транскордонного співробітництва як одного з інструментів цієї політики.

Європейський Союз сьогодні надає широку підтримку започаткуванню регіональної політики нової якості. Крім експертної допомоги, діють механізми грантової підтримки на реалізацію проектів. Започатковано лінію бюджетної підтримки регіонального розвитку, що полягає в розподілі коштів на конкурсних засадах через Державний фонд регіонального розвитку, які надходять до державного бюджету безпосередньо з бюджету ЄС. Основним інструментом підтримки Європейським Союзом реалізації Державної стратегії регіонального розвитку є укладена в листопаді 2014 року і ратифікована Угода про фінансування Програми підтримки секторальної політики – Підтримка регіональної політики України, яка відкриває можливість залучити фінансування з фондів Європейського Союзу в розмірі 55 млн. євро для реалізації завдань державної регіональної політики. Допомога буде спрямована на: вдосконалення нормативно-правової бази регіональної політики; забезпечення стабільного і передбачуваного фінансування регіонального розвитку; зміцнення фінансової автономії місцевої влади; запровадження ефективної системи моніторингу й оцінки ефективності реалізації регіональної політики; посилення конкурентоспроможності регіонів України; покращення економічної, соціальної і територіальної згуртованості регіонів. Термін реалізації Угоди – 2020 рік. Кошти будуть розподілятися на конкурсних засадах через Державний фонд регіонального розвитку [11, с. 13].

Існуючий досвід транскордонного співробітництва між Україною та країнами-членами ЄС як по сухопутних кордонах, так і в рамках морських басейнів дозволив розвивати прикордонне співробітництво шляхом участі у 4 програмах: 1) «Україна – Польща – Білорусь»; індикативний бюджет Програми 186,201 млн. євро; 2) «Україна – Угорщина – Словаччина – Румунія»; індикативний бюджет Програми 68,638 млн. євро; 3) «Україна – Румунія – Республіка Молдова»; індикативний бюджет Програми 126,718 млн. євро. 4) «Басейн Чорного моря»; індикативний бюджет Програми 25,697 млн. євро. Підготовка цих програм базувалася на попередньому досвіді впровадження програм сусідства. У програмних документах (Спільних операційних програмах) визначаються географічні рамки, пріоритети та окремі заходи, спільні органи управління. До програмних документів включається фінансовий план з чітким визначенням асигнувань за кожним пріоритетом програми. В рамках Програм обов'язковою є умова співфінансування кожного проекту, як правило 10%. Для реалізації Програм прикордонного співробітництва ЄСП було укладено угоди про фінансування (багаторічні), які включають

Спільні операційні програми. В умовах сьогодення продовжується підготовка програм прикордонного співробітництва в рамках Європейського інструменту сусідства до 2020 року [11, с. 13].

Реалізація цих програм вимагає розробки адекватного фінансового механізму їх забезпечення з врахуванням вітчизняного та європейського законодавства з питань активізації й поширення транскордонного співробітництва.

Отже, економічний зміст категорії "фінансове забезпечення транскордонного співробітництва" доцільно розглядати з позицій кількісного та якісного критеріїв розуміння її суті, тобто в контексті мобілізації достатнього обсягу фінансових ресурсів (кількісний критерій), та здатності транскордонних суб'єктів на основі об'єднання їх фінансових можливостей реалізувати соціальні та економічні пріоритети розвитку прикордонних територій (якісний критерій).

Мобілізація та ефективне використання ресурсного потенціалу прикордонних регіонів й врахування особливостей їх функціонування дозволять розвивати економічні процеси із використанням гнучких та інноваційних форм фінансування, вирішувати пріоритетні завдання регіональної політики розвитку України і забезпечать економічну конвергенцію, підвищення зайнятості й міжрегіональне й транскордонне співробітництво. Це обумовлює необхідність використання дієвих механізмів та інструментів фінансового забезпечення розвитку територіальних громад України, удосконалення механізму державної фінансової підтримки програм і проектів транскордонного співробітництва та розвитку євро регіонів, раціонального використання фондів ЄС для транскордонного співробітництва через багаторічні програми та забезпечення тривалого співфінансування цього процесу на національному та регіональному рівнях, спільного створення, реалізації та фінансування транскордонних програм і проектів, в також вдосконалення фінансово-кредитних механізмів в інвестиційній сфері. З огляду на це, доцільною є подальша розробка механізму фінансового забезпечення транскордонного співробітництва з обґрунтуванням його форм, методів, важелів та інструментів.

Список використаних джерел

1. Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24.06.2004 р. № 1861-IV: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>.
2. Внукова Н. М. Фінансове забезпечення транскордонного співробітництва в сучасних умовах / Н. М. Внукова, С. М. Рудак, О. В. Слущка // Науковий Вісник Ужгородського університету. – 2011. – Серія "Економіка". – Випуск – 2(34). – С. 243-248.
3. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера [за ред. Р. Дяківа]. – К.: Міжнародна економічна фундація, 2000. – 704 с.
4. Кравченко С. О. Сутність фінансового забезпечення державної регіональної політики / С. О. Кравченко, С. С. Марковський // Державне управління: теорія та практика. – 2011. – №1. – [Електронне наукове фахове видання]. – Режим доступу:

<http://www.academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Kravchenko.pdf>.

5. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: Монографія. – Львів: ІРД НАН України, 2004. – 395 с.

6. Москаль О. І. Фінансове забезпечення розвитку агропромислового виробництва регіону (на матеріалах Чернівецької області): автореф. дис. канд. екон. наук / О. І. Москаль. — К., 2001. — 16 с.

7. Олійник Д.С. Фінансове забезпечення розвитку сільськогосподарського виробництва / Д.С. Олійник: автореф. дис. канд. екон. наук. — К., 2003. — 17 с.

8. Розвиток транскордонного співробітництва : науково-аналітична доповідь / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. редактор В.С. Кравців. – Львів, 2015. – 52 с.

9. Софіценко І. Я. Проблеми фінансового забезпечення транскордонного співробітництва в єврозоні / І. Я. Софіценко // [Електронний ресурс]. - режим доступу http://euroregion2013.blogspot.com/2013/04/blog-post_807.html.

10. Сукач О. Методика визначення фінансової забезпеченості регіону / О. Сукач // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – Вип. 19. – С. 449–453.

11. Черніков Д. Регіональна політика та Угода про асоціацію між Україною та ЄС / Д. Черніков, Р. Хорольський, О. Синьоокій // [Електронний ресурс]. – режим доступу http://parlament.org.ua/upload/docs/materials_3.pdf.

References

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), The Law of Ukraine " On cross-border cooperation ", Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>. [in Ukrainian].

2. Vnukovo N., Rudas M, Slutskaya O. (2011) Finansove zabezpechennia transkordonnoho spivrobitnytstva v suchasnykh umovakh [Financial support for cross-border cooperation in modern conditions]. 2 (34), 243-248. [in Ukrainian].

3. Dyakiv R. (2000) Entsyklopediia biznesmena, ekonomista, menedzhera [Encyclopedia businessman,

economist, manager]. – Kyiv. [in Ukrainian].

4. Kravchenko S., Markov S. (2011) Sutnist' finansovoho zabezpechennia derzhavnoi rehional'noi polityky [Essence of financial security of the state regional policy] / S. Kravchenko, // Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka, 1. - Retrieved from <http://www.academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Kravchenko.pdf>. [in Ukrainian].

5. Mikula N. (2004) Mizhterytorial'ne ta transkordonne spivrobitnytstvo [Inter-territorial and cross-border cooperation]. Lviv. [in Ukrainian].

6. Moskal A. I. (2001) Finansove zabezpechennia rozvytku ahropromysloвого vyrobnytstva rehionu (na materialakh Chernivets'koi oblasti): [Financial support for the development of the agricultural production of the region (on materials Chernivtsi region)]. : avtoref. dys. kand. ekon. nauk. [in Ukrainian].

7. Oleynik D. S. (2003) Finansove zabezpechennia rozvytku sil's'kohospodars'koho vyrobnytstva [Financial support for the development of agricultural production] avtoref. dys. kand. ekon. nauk. [in Ukrainian].

8. Kravtsiv V (2015) Rozvytok transkordonnoho spivrobitnytstva [Development of cross-border cooperation naukovy-analitychna dopovid' / NAN Ukrainy. DU «Instytut rehional'nykh doslidzhen' imeni M. I. Dolishn'oho NAN Ukrainy». Lviv. [in Ukrainian].

9. Sofischenko I. Problemy finansovoho zabezpechennia transkordonnoho spivrobitnytstva v ievrorehioni [Problems of financial support Euroregion in the CBC]. Retrieved from http://euroregion2013.blogspot.com/2013/04/blog-post_807.html [in Ukrainian].

10. Sukach A. (2009) Metodyka vyznachennia finansovoi zabezpechenosti rehionu [Method of determining the financial security of the region]. Formuvannia rynkovoї ekonomiky v Ukraini, 19, 449-453. [in Ukrainian].

11. Chernikov D., Khorolsky R., Syniooky A. Rehional'na polityka ta Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS [Regional policy and Association Agreement between Ukraine and the EU]. Retrieved from http://parlament.org.ua/upload/docs/materials_3.pdf [in Ukrainian].